

УДК 81'23

DOI <https://doi.org/10.32782/modernph-2026.5.33>

МОВА ВОРОЖНЕЧІ В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Селецька Ольга Олександрівна,

асистент кафедри «Іноземні мови та переклад»

Одеського національного морського університету

ORCID ID: 0009-0006-3323-899X

Статтю присвячено дослідженню феномену мови ворожнечі в англomовному політичному дискурсі як одного з ключових інструментів впливу на суспільну свідомість у сучасному інформаційному просторі. У центрі уваги перебувають лінгвістичні, прагматичні та соціокультурні особливості функціонування hate speech у політичній комунікації, зокрема в публічних виступах політиків, передвиборчих кампаніях, парламентських дебатах і медійному дискурсі.

У статті розглянуто основні наукові підходи до визначення поняття «мова ворожнечі». Особливу увагу приділено мовним засобам реалізації ворожнечі, серед яких виокремлюються негативна оцінна лексика, стереотипізація, метафоризація, дегуманізація опонентів, узагальнення та навішування ярликів. Проаналізовано роль емоційно забарвлених мовних одиниць у формуванні образу «свого» і «чужого» в політичному дискурсі.

У дослідженні також акцентується на прагматичній спрямованості мови ворожнечі, що полягає в посиленні соціальної поляризації, легітимації дискримінаційних практик і мобілізації електорату шляхом апеляції до страхів, упереджень і колективної ідентичності. Також розглядається проблема межі між свободою слова й мовною дискримінацією в демократичному суспільстві.

Матеріали статті можуть бути корисними для лінгвістів, перекладознавців, фахівців з політичної комунікації, медіадослідників і здобувачів освіти гуманітарних спеціальностей, а також для подальших міждисциплінарних досліджень політичного дискурсу та критичного аналізу мови.

Ключові слова: політичний дискурс, конфлікт, мова ворожнечі, мовленнєві акти, вердиктиви, екзерцитиви.

Seletska Olha. Hate speech in English political discourse

This article explores the phenomenon of hate speech within English-language political discourse, focusing on its linguistic features, pragmatic functions, and socio-political impact. Hate speech is examined as a communicative strategy that goes beyond explicit verbal aggression and includes implicit evaluative language, metaphorical framing, dehumanization, and polarization techniques. The study highlights how political actors use emotionally charged vocabulary, oppositional “us vs. them” constructions, and negative stereotyping to influence public opinion and legitimize ideological positions.

The article examines modern political communication through examples from the rhetoric of U.S. President Donald Trump. His public speeches and statements illustrate how hate speech can be embedded in populist discourse through indirect insults, labeling, and the normalization of hostility toward political opponents, migrants, and the media. These examples reveal how contemporary political hate speech often blurs the line between free expression and verbal discrimination, amplified by mass media and social networks.

The article argues that hate speech in political discourse is not merely a linguistic phenomenon but a powerful instrument of political influence. It shapes collective identities, reinforces social divisions, and can contribute to the escalation of conflict. By combining discourse analysis with contextual interpretation, the study demonstrates the importance of critical awareness in interpreting political language and emphasizes the responsibility of political leaders in shaping ethical communication practices.

Key words: political discourse, conflict, hate speech, speech acts, verdictives, exercitive, linguistic tool.

Вступ. Поле наукового вивчення структур мови нині постійно розширюється. Якщо раніше дослідників приваблювали насамперед фундаментальні, класичні й довговічні мовні конструкції та явища, то нині предметом опису й аналізу стають більш фрагментовані компоненти, зокрема короткоживучі й маргіналізовані: ненормативна лексика, сленги, жаргони. У такий спосіб мова постає як високодинамічна, багатовимірна, адаптивна система, що самоорганізується, породжується і підтримується колективною свідомістю, формується в соціокультурному просторі, зазнає впливу з його боку, змінюється з плином часу, а також сама впливає на середовище, що формує її.

Одним із предметів дослідження стають наявні концептуально-методологічні підходи до вивчення такого специфічного лінгвокультурологічного феномену, як мова ворожнечі, ненависті, конфлікту. З одного боку, на певному етапі дослідження природної мови вчені прийшли до активного вивчення експресивних лексем. Констатувалося, що мовлення може бути диференційоване за ступенем експресивності. Особливо високим рівнем експресивності характеризувалася мова ворожнечі (дискримінаційна мова, риторика ненависті). Вивчення її представляло найочевидніший матеріал зв'язку мовних конструкцій із психоемоційним станом людини. З іншого боку, тим, що виводить тематику наукових досліджень на вивчення мови ворожнечі, став розвиток теорії конфлікту. Конфліктологія дедалі більше приділяє увагу аналізу мови конфлікту, що призвело до формування такого наукового напрямку, як лінгвоконфліктологія. Таким чином, тенденції розвитку теорії мови та розвитку теорії конфлікту з різних боків приводять до вивчення мови ворожнечі.

Актуальність теми дослідження визначається високим рівнем конфліктогенності сучасного суспільства, що вимагає аналізу вербального складника конфлікту з метою оцінювання та прогнозу його виникнення, розвитку та запобігання. Крім того, актуальність дослідження зумовлюється тим, що воно виконано в русі лінгвопрагматичного підходу до вивчення досліджуваного феномену крізь призму теорії мовленнєвих актів.

Мета дослідження. Мета праці полягає у встановленні реалізації мовленнєвих інтен-

цій мовця та їх мінімальних складових одиниць (мовленнєвих актів) у мові ворожнечі на прикладі сучасного англомовного політичного дискурсу.

Результати та обговорення. Політичний дискурс являє собою особливий тип комунікації, перебіг і результат якої багато в чому залежать не тільки від використовуваного мовленнєвого матеріалу, а й від уміння політика організувати цей словесний матеріал. Із цього погляду проблема визначення особливостей іллокутивної домінанти політичного тексту видається вельми цікавою. Іллокутивна функція політичних текстів визначається співвідношенням різних комбінацій типів мовленнєвих актів. Центральне положення іллокутивного акту в процесі вивчення мовленнєвого акту обґрунтовується важливістю комунікативного наміру. Тип комунікативного наміру визначає тип мовленнєвого акту. Унаслідок складності та багатогранності поняття мовленнєвого акту вони класифікуються по-різному. У цьому дослідженні в основу роботи покладено узагальнену класифікацію мовленнєвих актів Дж. Остіна.

Функціонально-прагматичний підхід дав змогу розглянути мову ворожнечі в політичному дискурсі Дональда Трампа з позиції іллокутивних типів висловлювань, що функціонують у ньому. Домінантною функцією мови ворожнечі є попередити, пригрозити, дискредитувати, змусити замовкнути та пообіцяти. Аналіз мови ворожнечі в дискримінаційному політичному дискурсі Дональда Трампа дав змогу виділити такі іллокутивні акти: вердиктиви та екзерситиви.

Вердиктиви – висловлювання, що націлені на формулювання думки, оцінки, рішення адресата (реалізація оціночного судження). У риторичі Дональда Трампа вердиктиви представлено мовленнєвими актами знецінення – критикою або висміюванням з метою зробити заяву про політичні дії та приниженням. Сила знецінення та приниження полягає в тому, що їх об'єкт здається меншим, менш розумним, менш привабливим, а отже, менш здатним вести за собою націю.

Знецінювання передбачає висловлювання щирого бажання проти або несхвалення (процесу, курсу, плану, мети); приниження, зневагу або відклик офіційної підтримки. Більшою мірою знецінення стосується висловлювань, в яких Трамп стверджує, що

Сполучені Штати працюють погано, поступаються іншим країнам, не є найкращими або адекватними. Виставляючи своїх опонентів меншими, слабшими і невмілими, експліцитно знецінюючи дії своїх опонентів і саму націю шляхом вживання іменників і прикметників негативної семантики, підсилюючи свої висловлювання градацією, анафорою, антитезою, Трамп імпліцитно вихваляє свої здібності та інтелект у відповідь на нібито пошкоджену репутацію країни:

And in many cases, they're working two and three jobs, OK? But they're making less money now than they made 18 years ago. And those stats come right out, real wages. They're working harder, they're getting older. (Wilmington, North Carolina – August 9, 2016)

Our national debt has doubled in eight years, and our infrastructure throughout our country is crumbling, bad shape. Our airports, our roads, our bridges, our tunnels, our schools, our hospitals. (Springfield, Ohio – October 27, 2016)

We have enough problems. We've got big problems. We have problems like you wouldn't believe. (Colorado Springs, Colorado – October 18, 2016)

Як і в багатьох інших аспектах, пов'язаних із Трампом, гіперболізація та перебільшення за допомогою найвищого ступеня порівняння прикметників, риторичних питань, повторень – а не серйозність – посилюють дію його ворожнечої риторики. Спільними темами мови ворожнечі були економіка, робоча сила і виробництво, інфраструктура, торговельні угоди, військова міць і безпека кордонів:

Today, Detroit has a per capita income of under \$15,000 dollars, about half of the national average. 40 percent of the city's residents live in poverty, over two-and-half times the national average. The unemployment rate is more than twice the national average. Half of all Detroit residents do not work. (Remarks to the Detroit Economic Club – August 8, 2016).

They're tired of a country that has horrible trade deals, that has no borders, that has taxes that are through the roof, highest taxed nation just about in the world, that has regulations that don't allow you to start a business and destroy your business if you do start. (New York City, New York – July 16, 2016)

Home ownership is at its lowest rate in 51 years. (Remarks to the Detroit Economic Club – August 8, 2016).

They didn't know the room was too big, because they didn't have anybody there. How are they going to beat ISIS? I don't think it's gonna happen.

Our country is in serious trouble. We don't have victories anymore. We used to have victories, but we don't have them. When was the last time anybody saw us beating, let's say, China in a trade deal? They kill us. I beat China all the time. All the time.

When did we beat Japan at anything? They send their cars over by the millions, and what do we do? When was the last time you saw a Chevrolet in Tokyo? It doesn't exist, folks. They beat us all the time. (Remarks Announcing Candidacy for President in New York City, June 16, 2015).

Екзерситиви є вербальним проявом влади. Це висловлювання, які означають ухвалення рішення або пропаганду на користь або проти якогось способу дій – це прояв впливу або здійснення влади.

Екзерситиви в досліджуваному дискурсі реперезентовані іллокутивними актами домінування, націленими на дискримінацію людей з небілим кольором шкіри та перебільшення значущості білошкірих людей.

В основі ілокутивного акту домінування покладено протиставлення «свій – чужий», причому «свій» наділяється виключно позитивними характеристиками, а «чужий» – тільки негативними. Такі висловлювання дозволили Трампу зобразити себе як єдину відповідь на питання «хто врятує Америку?» і рятівника країни.

Зауважимо, що на відміну від вердиктивів, шляхом екзерситивного акту домінування Дональд Трамп «підносить» самого себе та «своїх» експліцитно.

Незважаючи на різний арсенал задіяних лінгвістичних засобів реалізації іллокутивних актів у досліджуваному матеріалі, є спільним: іменники та прикметники позитивної оцінки для позначення «своїх», іменники та прикметники негативної оцінки на позначення «чужих», найвищий ступінь порівняння прикметників, гіпербола, антитеза, повторення, паралельні конструкції, градація, анафора, риторичні питання.

But he wasn't a cheerleader. He's actually a negative force. He's been a negative force. He wasn't a cheerleader; he was the opposite.

We need somebody that can take the brand of the United States and make it great again. It's not great again.

We need – we need somebody – we need somebody that literally will take this country and make it great again. We can do that. (Remarks Announcing Candidacy for President in New York City, June 16, 2015).

We're not going to be the stupid people anymore. We're not going to be the stupid, weak people anymore. We are going to rebuild our country. Our country is going to be a country where you can be proud of again. We're going to use American steel, we're going to use American labor, we are going to come first in all deals. ... We're not going to make the trade deal where we come in fifth and sixth and seventh and other countries laugh at our stupidity. We are going to build great companies. We are going to expand companies that are now doing poorly. (Ocala, Florida – October 12, 2016).

Висновки. Мова ворожнечі в сучасному англомовному політичному дискурсі (на

матеріалі риторики Дональда Трампа) реалізована двома класами мовленнєвих актів: вердиктиви та екзерситиви. Вердиктиви реалізовані мовленнєвими актами знецінення та приниження, екзерситиви – мовленнєвими актами домінування.

Спільною рисою обох класів мовленнєвих актів є експліцитний характер дискримінації опонентів. Відмінною рисою є імпліцитне просування себе та «своїх» у вердиктивах та експліцитне – в екзерситивах. Перелік задіяних лінгвістичних засобів у встановлених мовленнєвих актах мови ненависті на матеріалі риторики Дональда Трампа є універсальним: іменники та прикметники позитивної оцінки для позначення «своїх», іменники та прикметники негативної оцінки на позначення «чужих», найвищий ступінь порівняння прикметників, гіпербола, антитеза, повторення, паралельні конструкції, градація, анафора, риторичні питання.

Перспективами подальших розвідок вбачаємо розширення емпіричного матеріалу дослідження.

Література:

1. The American Presidency Project. URL: <https://www.nytimes.com/interactive/2021/01/19/upshot/trump-complete-insult-list.html>
2. Гаврилів О. Актуальні тенденції дослідження мови як засобу насильства. Мова і суспільство. 2013. Вип. 4.
3. Масель Ю. Вербальні маркери маніфестації явища дискримінації. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=08M2njEAAAAJ&citation_for_view=08M2njEAAAAJ:Y0pCki6q_DkC

References:

1. Havryliv, O. (2013). Aktualni tendentsii doslidzhennia movy yak zasobu nasylstva [Current trends in the study of language as a means of violence]. *Mova i suspilstvo – Language and Society*, 4. [in Ukrainian].
2. Masel, Yu. (n.d.). Verbalni markery manifestatsii yavlyshcha dyskryminatsii [Verbal markers of the manifestation of discrimination]. Google Scholar. Retrieved from: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=08M2njEAAAAJ&citation_for_view=08M2njEAAAAJ:Y0pCki6q_DkC [in Ukrainian].
3. The American Presidency Project. (n.d.). Retrieved from: <https://www.nytimes.com/interactive/2021/01/19/upshot/trump-complete-insult-list.html>

Дата першого надходження статті до видання: 11.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 31.01.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 06.04.2026